

CĂTRE UN PLURALISM INFORMAȚIONAL

C.N.A. — o nouă instituție a statului român de drept

În decembrie 1989 s-au declanșat simultan, cu intensități diferite, trei procese majore în crearea societății civile și a statului român de drept: pluralismul politic, policentrismul socio-economic și *pluralismul informațional*. Interdependente, aceste procese simultane se stimulează reciproc, dezvoltarea unuia dintre ele favorizând și evoluția celorlalte două. În România, pluralismul informațional s-a manifestat în acest timp cu deosebită vigoare, el constituind unul dintre factorii cei mai dinamici ai democratizării societății românești. Afirmarea pluralismului informațional în domeniul audiovizualului și, deci, procesul demonopolizării Radioului și Televiziunii s-a declanșat după decembrie 1989 prin apariția a zeci de posturi locale de radio și televiziune, posturi care au funcționat într-un spațiu legislativ rarefiat, practic vid. Prin adoptarea Constituției României (în decembrie 1991), activităților din domeniul comunicării de masă le-au fost statuate cadrele legislative privind libertatea conștiinței, libertatea de exprimare, dreptul la informație. Câteva luni mai târziu (în mai 1992) Parlamentul României a adoptat una din legile organice prevăzute de Constituție — *Legea Audiovizualului* nr. 48/1992, promulgată de Președintele României la data de 20 mai 1992. În baza acestei legi, s-a înființat Consiliul Național al Audiovizualului, autoritate publică autonomă, garantă a interesului public în domeniul audiovizualului. Activitatea Consiliului Național al Audiovizualului se desfășoară în conformitate cu prevederile ce decurg din Constituția României, privind: libertatea conștiinței, libertatea de exprimare și dreptul la informație, în condițiile instaurării statului de drept, bazat pe legile economiei de piață.

Dificultățile inerente oricărui început (lipsa de precedent autohton, de experiență instituțională și funcțională), au condus uneori la o percepere eronată a rolului Consiliului Național al Audiovizualului în contextul noului stat de drept. În acest context de „așteptare” socială, Consiliul a trebuit să acorde totuși prioritate eforturilor organizatorice de constituire și operaționalizare a atribuțiilor în detrimentul activității de promovare, explicare și popularizare a obiectivelor sale strategice. Această etapă de „implementare” a fost îngreunată și de contextul politic în care Consiliul Național al Audiovizualului și-a început activitatea, respectiv campania electorală pentru alegerile legislative și prezidențiale — 1992.

Condițiile juridice fiind asigurate prin elaborarea și adoptarea normelor privind modalitatea eliberării licențelor de emisie (Decizia nr. 9/10.09.1992), Consiliul Național al Audiovizualului a trecut, începând cu data de 11 noiembrie 1992, la analiza dosarelor de solicitare a licențelor de emisie și la audierea publică a concurenților. Asemenea pieței valutare, a pieței mărfurilor, a pieței forței de muncă, devine astfel posibilă crearea unei piețe a audiovizualului românesc, în condiții de competență onestă, bazată pe egalitatea șanselor, o piață în care competiția și nu arbitrariul stabilește ierarhia valorilor și gradul de adresabilitate a diverselor produse audiovizuale către diferitele segmente de public.

C.N.A.: Competențe, începutul unei activități de anvergură

— administrează benzile de frecvență destinate publicului, desemnate de către Ministerul Comunicațiilor, pentru servicii audiovizuale publice și private;

— scoate la concurs pentru folosire frecvențe-puteri-localizări, anunțând publicului tipul de serviciu pentru care se face concursul și criteriile generale de selecție pentru acordarea licenței de emisie;

— expertizează prin intermediul propriului aparat și prin contracte cu instituții calificate solicitările de licență;

— organizează ședințe publice în care se desfășoară concursul pentru concesionarea frecvențelor;

- atribuie și retrage licențele pentru servicii audiovizuale publice și private ;
- propune Parlamentului perfecționări, clarificări și coordonări ale legislației ce intră în corelație cu activitatea audiovizuală, colaborând în acest sens cu Guvernul (Ministerul Comunicațiilor) și Curtea Constituțională ;
- solicită Parlamentului interpretarea unor noțiuni din Legea 48/1992 cum ar fi „prioritate a culturii naționale”, interes public în domeniul audiovizualului -- și operaționalizează împreună cu Ministerul Apărării Naționale, Ministerul de Interne, SRI, noțiunea de secret de stat, etc. ;
- adoptă o politică de promovare și protecție a investitorilor autohtoni și străini în audiovizual ;
- definește reguli și obligații pentru comunicația audiovizuală prin cablu (canale cedate instituțiilor publice de învățământ, asistență sanitară de urgență, poliție, etc.). Stabilește obligativitatea rețelelor de cablu de a transmite programele hertziene din zona de activitate și autorizează exploatarea rețelelor de cablu ;
- stabilește normele în materie de publicitate audiovizuală și proporțiile alocate acces- teia pe canalele publice, private și pe cele pe care transmisia se face prin cablu ;
- stabilește, după caz, priorități, proporții și reguli de emisie pentru programe adresate comunităților minoritare ;
- stabilește, după caz, priorități, proporții și reguli de emisie pentru programe confesio- nale și religioase ;
- stabilește regulile și timpii de lucru în cazul partajelor de frecvență ;
- definește limitele și procente activității în rețea cu programe comune (afiliați) ;
- face recomandări privind respectarea pluralismului, obiectivității și deontologiei în programele audiovizuale, ca în cazul campaniei electorale ;
- adresează observații publice consiliilor de administrație în legătură cu respectarea propriilor lor caiete de sarcini cu care s-au angajat la obținerea licenței ;
- este autoritatea care primește și arbitrează plângerile în domeniul audiovizualului. Arbitrarea se face pe temeiul înregistrărilor audio-video. În acest scop, posturile de radio și televiziune sunt obligate să păstreze înregistrarea integrală a programelor timp de 7 zile de la data difuzării ;
- stabilește regulile și modalitățile acordării dreptului la replică ;
- coordonează legislația și normările interne în relație cu convențiile internaționale ;
- prospectează evoluția tehnologiilor audiovizuale și pregătește o politică și strategii de promovare a acestora în teritoriul românesc, în strânsă colaborare cu Ministerul Comunicațiilor ;
- întreține relații permanente cu toate organisme similare din lume, fiind în măsură să prezinte în fața acestora și a investitorilor interesați statistici și date precise.

Decizii ale Consiliului Național al Audiovizualului

Pentru organizarea concursurilor de licențe în condițiile prevăzute de lege, Consiliul Național al Audiovizualului a adoptat un număr de decizii, dintre care menționăm pe cele privind :

- frecvențele disponibile pentru transmisiuni radio și tv ce vor fi scoase la concursul pentru obținerea de licențe de emisie în anul 1992 ;
- stabilirea condițiilor și criteriilor de participare la concursul pentru obținerea licen- ței de emisie în sesiunea 1992 ;
- adoptarea normelor de procedură pentru eliberările licențelor de emisie de către Consiliul Național al Audiovizualului ;
- modul de desfășurare a concursului pentru obținerea licenței de emisie, sesiunea 1992 ;
- posibilitatea acordării licențelor de emisie în condițiile partajului de frecvențe ;
- obligațiile ce revin titularilor de licențe de emisie referitor la înregistrarea emisiunilor radio și tv difuzate pe cale radioelectrică sau prin cablu ;
- frecvențele și canalele pentru transmisiunile de radio și televiziune disponibile pentru concurs ;
- normele obligatorii vizând realizarea publicității în cadrul programelor audiovizuale radiodifuzate sau distribuite prin cablu.

Dat fiind numărul foarte mare al societăților care s-au prezentat la concursul de licențe pentru crearea posturilor de radio și tv., CNA a căutat din timp să-și orienteze activitatea pe două direcții esențiale : pregătirea detaliată a concursului de acordare a licențelor, a fiecărei

ședințe în parte (un aport însemnat avându-l Direcția Licențe, Autorizări, Reglementări, și totodată stabilirea criteriilor de departajare a concurenților). Aceste criterii au vizat de la început aptitudinile solicitanților de a oferi zonei ce o reprezintă servicii de radio și televiziune cât mai diversificate, cât mai nuanțate, dovedind în același timp că dispun de capacități financiare și resurse umane, capabile să ofere garanții privind buna funcționare și întreținere a posturilor noi create, cât și posibilitatea lansării unor programe atractive din care să nu lipsească informația, divertismentul și filmul artistic.

Trebuie să menționăm că, odată declanșat procesul acordării licențelor de emisie, către CNA și-au îndreptat atenția un număr din ce în ce mai mare de societăți comerciale.

Așadar, s-a ivit o vizibilă concurență între societățile doritoare să instituie posturi de radio și televiziune, cu semnal în București, dar și în alte orașe importante.

În urma publicării Deciziei nr. 31 din 3 dec. 1992 privind posibilitatea acordării licențelor de emisie în condițiile partajului de frecvențe, Consiliul Național al Audiovizualului, a hotărât ca în perioada 15-25 decembrie să pună în discuție eventualele solicitări de frecvențe în partaj. Prin mai multe comunicate de presă, Direcția Informații și Relații Internaționale a făcut din timp cunoscute hotărârile CNA din această perioadă și din următoarele.

Campaniile electorale și audiovizualul

Conform Art. 32 (al. 2) din Legea Audiovizualului, „Consiliul stabilește duratele și condițiile de prezentare a programelor destinate campaniilor electorale”.

Deși creat mult prea recent pentru a-și îndeplini rolul de potențial mediator în campania electorală din 1992, CNA a stabilit o serie de reglementări privind timpul de antenă -- la Radio și Televiziune -- cuprinse în Comunicatul nr. 1/27 iulie 1992.

Acest comunicat a fost distribuit din timp partidelor politice implicate în campania electorală.

La începutul campaniei electorale, CNA a contactat toate stațiile de radio și tv particulare din România și asociația UNTELPROM, invitându-le să participe la emisiunile electorale. S-a oferit, astfel, candidaților posibilitatea comunicărilor directe cu alegătorii la nivel local.

Programele lor de „întrebări prin telefon” au dovedit imaginație și inițiativă care au fost apreciate de publicul tânăr și de unii politicieni locali.

CNA a primit din partea partidelor politice sesizări, reclamații și proteste, vizând modul de implicare, mai ales al Televiziunii Române, în reflectarea acestei campanii. S-au primit 20 de sesizări, dintre care 10 au fost considerate de competența CNA, 7 dintre ele fiind justificate. Sesizările au primit răspuns în conformitate cu prevederile Legii Audiovizualului și au fost aduse la cunoștință tuturor părților aflate în litigiu.

În răspunsurile la sesizări s-a precizat -- pentru o mai bună înțelegere a deciziilor -- că CNA nu este un organism care condiționează programele radio-tv, ci doar stabilește niște limite procedurale. Repartizarea timpilor de antenă și criteriile de atribuire sunt de competența Comisiei parlamentare pentru radio și TV.

Intenția de a stabili un dialog direct și eficient cu „actorii” campaniei electorale a fost limitată însă uneori de „lipsa de opinii” dedusă din numărul mic de răspunsuri primite. Partidele politice preferă să-și comunice poziția, sugestiile și propunerile electorale în paginile ziarelor de mare tiraj, la Radio și TV.

CNA și Parlamentul

Cum este știut, cele două camere ale Parlamentului au fiecare câte o Comisie pentru cultură, arte și mass media. În măsura posibilităților și în funcție de strategia urgențelor legislative, CNA a menținut legături strânse cu aceste comisii parlamentare. Contactele s-au stabilit, ori de câte ori a fost nevoie, fie cu membrii CNA, fie cu reprezentanții diverselor direcții, servicii -- unele având caracter de ședințe, altele de dezbateri, -- s-au propus soluții și amendamente, s-au discutat perspectivele interrelațiilor viitoare (sau ale relațiilor cu terți) ș.a.

Desigur, frecvența contactelor a fost mai ridicată în perioada când a fost discutat în Senat proiectul Legii de organizare a Societății Române de Televiziune și a Societății Române de Radiodifuziune.

Desigur, nu o dată, s-a întâmplat ca intervențiile membrilor CNA în Parlament să capete și o notă polemică, reclamată indeosebi de nota complementară a unor interpretări.

Programe radio-tv, în sprijinul reformei. Transparență și echidistanță.

Modul în care mijloacele audiovizuale sprijină reforma, contribuie la realizarea ei, a stat și stă în atenția CNA-ului. Ceea ce solicităm noi titularilor de licențe de emisie, ceea ce le recomandăm, se referă la aceea transparență corespunzătoare a intențiilor, obiectivelor și mijloacelor pe care le necesită mersul reformei în țara noastră. Necesitatea unei cât mai adevărate, reale și obiective reflectări a vieții noastre sociale, politice și economice, prin mijloacele audiovizuale, ține mai ales de modul cum posturile nou create de radio și televiziune își concep programele, de cum le adaptează la cerințele locului, ale momentului politic, social, și economic pe care-l traversăm. Reacția publică la mersul reformei, socotim că nu trebuie să fie : că nu poate să fie indiferență celor ce transmit informația prin radio și televiziune. Emisiunile se cer făcute în cunoștință de cauză.

În legea Audiovizualului, se stipulează clar obiectul de activitate și competențele CNA, autoritate publică autonomă. Tot în această lege sunt precizate și raporturile CNA cu Radio-televiziunea Română - instituție publică autonomă, care ca și CNA dă seamă periodic pentru activitatea sa în fața Parlamentului țării.

Cu excepția perioadei electorale, când prin lege CNA este abilitat în reglementarea acordării timpilor de antenă la Radio și TV, instituția noastră nu se implică în elaborarea și difuzarea programelor celor două servicii publice naționale de radio și televiziune.

În preambul la competențele instituției noastre se precizează cu claritate : „Consiliul Național al Audiovizualului este cel dintâi apărător al exercitării libertății de comunicare audiovizuală, prin mijloace de radio și televiziune”.

Cu greutate inerente oricăror începuturi, la care am mai adăuga, cum e și firesc, lipsa de experiență în domeniu, CNA încă de la primele dezbateri organizate, primele decizii luate și primele licențe acordate, s-a dovedit a fi, într-adevăr, o instituție oportună și viabilă a noului stat de drept din România.

Transparența și echidistanța pe care CNA și le-a impus ca modalități concrete de lucru s-au dovedit, în pofida unor răuprezicători, adevăruri indubitabile.

Licențe de emisie acordate

Direcția Licențe, Autorizări, Reglementări (L.A.R.) și-a desfășurat activitatea în baza sarcinilor care rezultă pentru CNA din Legea audiovizualului. Dintre activitățile mai semnificative ale Direcției putem menționa :

a. organizarea de concursuri pentru eliberarea de către CNA a licențelor de emisie, în vederea normalizării statutului stațiilor de radiodifuziune particulare și publice, potrivit prevederilor Legii audiovizualului ; în acest scop s-au stabilit și publicat în timp util listele cu frecvențele pentru stațiile de radiodifuziune și canalele pentru stațiile de televiziune locale (de putere mică), atât pentru concursurile organizate în anul 1992, cât și pentru cele organizate în anul curent (inclusiv octombrie 1993).

Acordarea unui număr atât de impresionant de licențe (384, din care 93 posturi radio, 64 televiziune, 227 televiziune prin cablu) într-un timp relativ scurt reprezintă o performanță singulară în arealul audiovizualului și aceasta a contribuit la crearea unei piețe audiovizuale românești variate, atribuit măgulitor în raport cu situațiile existente în Estul și chiar Vestul Europei.

Cu toată amploarea acțiunii de eliberare a licențelor de emisie, Direcția L.A.R. s-a preocupat de satisfacerea cât mai largă a solicitanților în acest domeniu, cu toate greutatea generate de caracterul de resursă naturală limitată a spectrului de frecvențe radioelectrice și, implicit, al benzilor atribuite serviciului de radiodifuziune. În consecință, de acord cu organele de specialitate din Ministerul Comunicațiilor, direcția a recurs și la soluții cumva neagreate de solicitanți, prin care, totuși, s-a mărit accesul la antenă a mai multor beneficiari, respectiv la folosirea partajată a frecvențelor și canalelor, precum și la utilizarea timpilor liberi ai emițătoarelor Reșiei Autonome Radiocomunicații care transmit programele TVR - 2. Astfel, s-au eliberat licențe de emisie pentru 15 stații de radiodifuziune și 14 stații de televiziune, care urmează să folosească în partaj 7 frecvențe în benzile ultracurte și, respectiv, 7 canale de televiziune, iar pentru timpii liberi ai emițătoarelor care transmit programul TVR - 2, s-au eliberat licențe pentru 9 producători de programe (SOTI, SOTI-Neptun ș.a.).

b. Documentarea și elaborarea Proiectului de norme obligatorii privind realizarea publicității în cadrul programelor audiovizuale radiodifuzate sau distribuite prin cablu. Proiectul a fost redactat și publicat de către CNA, fiind de la început propus spre consultare unor instituții interesate.

e. Documentarea și pregătirea materialului pentru constituirea Registrului Național al Societăților din domeniul radioteleviziunii și al distribuirii prin cablu. În prezent, acesta se găsește în stadiul de redactare : modul de organizare a registrului, modelul formularelor-tip.

d. Documentarea și culegerea de date în problema sponsorizării emisiunilor radiofonice și televizate, în vederea elaborării normelor obligatorii specifice privind sponsorizarea în domeniul audiovizualului, în acord cu prevederile internaționale și cu acelea ale proiectului viitoarei legi naționale privind acest subiect.

e. Documentarea și elaborarea proiectului de ofertă privind comerțul cu servicii în domeniul audiovizualului, ce urmează să fie inclus în Angajamentele Specifice ale României în cadrul Acordului Comercial privind Comerțul cu Servicii (GATS).

f. Participarea nemijlocită la elaborarea reglementărilor materializate în decizii ale CNA, privind asigurarea continuității funcționării stațiilor Radio-TV în condițiile specifice acestei perioade tranzitorii în activitatea audiovizuală.

g. Participarea la editarea Buletinelor CNA cu ajutorul tehnicii de calcul, realizându-se culegerea textelor, machetelor, tehnoredactarea. Aceleași operații, Direcția le asigură și în vederea elaborării altor lucrări specifice cum sunt licențele, caietele de sarcini, normele, deciziile etc.

Direcția Informații și Relații Internaționale (D.I.R.I.) în cadrul Biroului de documentare realizează studii cu caracter sintetic sau prospectiv utile îndeplinirii rolului CNA.

S-au redactat și tipărit revista MONDO — MEDIA CNA nr. 1, aflându-se în pregătire cel de-al doilea număr.

Documentarea Externă prelucrează, traduce și redactează materiale documentare din surse externe. S-a realizat colecția legilor audiovizuale pe țări și organisme internaționale. S-a realizat varianta franceză a unui pliant CNA. S-au asigurat traduceri la cerere din materiale în domeniu. CNA a redactat și publicat o serie de studii, sinteze și rapoarte dintre care menționăm cele având ca tematică :

- zonele de interferență între legislația audiovizualului și legile organice de funcționare a serviciilor publice de Radio și Televiziune :

- Serviciile publice de Radio și Televiziune ;
- Tipologia posturilor publice și private de Radio și Televiziune ;
- Mass-media între progresul tehnologic și progresul social.
- Întocmirea unei bănci de date a CNA.

Serviciul mass-media și-a axat activitatea pe câteva categorii de obiective :

1. formarea și consolidarea unui sistem relațional capabil să concretizeze și să răspundă cât mai adecvat scopurilor pentru care a fost structurat ;

2. activități care privesc crearea și consolidarea imaginii CNA în raport cu mass-media, structurile Puterii, organisme internaționale, alți parteneri ;

3. obiective care privesc soluționarea efectivă a problemelor existente, bazate pe relații interne prin rezolvarea lor cu maximă eficiență.

Deși neacoperit (ca resurse umane) la nivelul acestui serviciu s-a avut în vedere, ca prioritate, editarea Buletinului Informativ, care să cuprindă date generale despre cadrul legal, despre situarea CNA în context național-european, precum și toate datele tehnice de interes pentru operatorii de radiodifuziune și televiziune (toate datele despre diverse reglementări legale, precum și relații privind activitatea sa specifică). Distribuirea celor cinci numere din Buletinul CNA s-a făcut pe diverse canale — mass-media, MAE, ambasade, transmise direct posturilor private de radio-tv. S-a urmărit informarea presei scrise și audiovizuale, precum și ideea de a face cunoscută existența Consiliului Național al Audiovizualului atât în țară cât și în străinătate.

În ceea ce privește relația cotidiană cu presa, am avut în vedere ca aceasta să se statueze conform unor principii generale având ca bază liberă și corectă comunicare a informațiilor prin intermediul comunicatelor de presă. Transparența pe care Consiliul Național al Audiovizualului și-a asumat-o de la început s-a reflectat și în primirea unor mesaje negative, mai ales din partea presei scrise.

Membri ai CNA și specialiști din aparatul tehnic au participat la diferite simpozioane interne și internaționale consacrate audiovizualului, contribuind cu opinii pertinente la dialogul și schimbul informațional. Ceea ce vrem să subliniem în final este că azi în România există un peisaj diversificat al audiovizualului. La edificarea acestuia și-a adus contribuția și instituția noastră cu eforturi, scăderi și greutăți inerente oricăror începuturi.

Prof. Titus Roșca,
Președintele Consiliului Național al Audiovizualului

George Chirilă,
Director general